

RASEBORG
RAASEPORI

RASEBORG.FI

Energi- och klimatprogrammets utvecklingsöversikt 2022–2025

Energi- och klimatprogrammets utvecklingsöversikt 2022–25

Raseborgs stad
2025

Raseborgs stad blev 2013 en Hinku-kommun som satsar på klimatarbete. Stadens mål är att fram till 2030 minska sina utsläpp med 80 procent jämfört med 2007. Stadens första energi- och klimatprogram utarbetades 2012. År 2024 har Raseborg kommit ungefär halvvägs i fråga om att nå Hinku-målet (den uppnådda utsläppsminskningen är 44,5 procent år 2023).

I denna utvecklingsöversikt granskas i huvudsak utvecklingen under den tid det senaste energi- och klimatprogrammet (2022–25) och den handlingsplan som hänför sig till det var i kraft samt fastställs riktlinjer för fortsatt arbete.

Klimatförändringen avtar inte och hållbarhetsomställningen sker inte av sig själv. Kommunen måste vara en aktiv aktör som strävar efter att påverka framtidsutvecklingen i stället för att stå vid sidan och vänta på bättre tider.

Innehåll

1. Inledning	3
2. Klimat- och hållbarhetsarbete i Raseborg åren 2018–2023	5
3. Utsläppsutvecklingen 1990–2023	7
3.1 Jämförelse med andra kommuner i västra Nyland	9
3.2 Hinku-beräkning av utsläpp	11
3.3 KETS-avtalet om energieffektivitet samt energibesparingsåtgärder	12
3.4 Identifierade utmaningar i uppföljningen och främjandet av klimatarbetet	13
4. Sammanfattning	15
BILAGA I	17

I. Inledning

Raseborgs stad utarbetade sitt första energi- och klimatprogram år 2012 och har sedan år 2013 varit en del av Hinku-nätverket för kommuner som satsar på klimatarbete. Som medlem i Hinku-nätverket har staden förbundit sig att minska växthusgasutsläppen med 80 procent från 2007 års nivå fram till 2030. Fullmäktige har också i Raseborgs strategi 2022–2025 beslutat att staden ska vara klimatneutral senast år 2030. En klimatneutral stad producerar bara så mycket utsläpp som den kan binda i kolsänkor.

Staden har också anslutit sig till Kommunsektorns energieffektivitetsavtal (KETS) år 2020 (ett krav för Hinku-kommunerna). Genom detta vill man förbättra energieffektiviteten i stadens fastigheter och funktioner. Stadens energi- och klimatprogram, som uppdaterades år 2020, baserar sig på Nylands förbunds motsvarande program. Den innehåller sex strategiska mål som förverkligas genom handlingsplanen.

Stadsstyrelsen godkände det uppdaterade energi- och klimatprogrammet 18.1.2021 och hållbarhetskoordinatoren (tidigare Hinku-koordinatoren) inledde sitt arbete 9.8.2021 med målet att utarbeta en handlingsplan för programmet. Stadsstyrelsen tillsatte 30.8.2021 (§ 315) en politisk styrgrupp som stöd för utarbetandet av handlingsplanen. Handlingsplanen godkändes av stadsstyrelsen 14.2.2022.

Genomförandet av handlingsplanen har övervakats 2022–2024 och framstegen har rapporterats i den årliga verksamhetsrapporten (rapporterna för 2022 och 2023–2024) Verksamhetsberättelsen, som lämnas till stadsstyrelsen, har fungerat som den huvudsakliga sammanfattande rapporten om programmet. I slutet av fullmäktigeperioden görs nu denna mer omfattande utvecklingsöversikt över arbetet. Utvecklingsöversikten utreder om staden i fråga om utsläppsminskningarna går i rätt riktning och vilka sektorer som behöver ytterligare satsningar.

Prioriteringar och mål i Raseborgs stads energi- och klimatprogram (2021) och handlingsplan (2022):

- Klimatsmart markanvändning och byggande
 1. Hantering av dagvatten vid planering av markanvändningen
 2. Klimatmål i planläggningen
 3. Klimathållbarhet i markanvändning och byggande
- Snabb och rättvis energiomställning
 4. Energieffektivitet i markanvändning och byggande
 5. Lösningar för förnybar energi
 6. Främjande av energisparande i staden
- Smarta, säkra och utsläppsfria färd sätt
 7. Utveckling av gång- och cykeltrafiken
 8. Utveckling av kollektivtrafiken
 9. Utsläppsnål trafik

- Koldioxidneutral, cirkulär ekonomi samt hållbar konsumtion och produktion
 - 10. Främjande av återvinning och sortering
 - 11. Hållbar utveckling inom näringslivet
 - 12. Klimat- och miljöarbete inom fostran
 - 13. Hållbart kosthåll som helhet
 - 14. Delningsekonomi i stadens verksamhet
- Stärkande av kolsänkor och utsläppskompensering
 - 15. Stärkande och upprätthållande av kvaliteten på grönområdena
 - 16. Dämpning och anpassning inom skogsvården
 - 17. Effektivisering av vattenvården
- Övriga åtgärder
 - 18. Kommunikationspaket för hållbar utveckling

I Bilaga I redogörs närmare för hur målen framskrider och vilka åtgärder som vidtagits.

2. Klimat- och hållbarhetsarbete i Raseborg åren 2018–2023

Raseborgs stad har varit Hinku-kommun i 11 år sedan 2013. Det första energi- och klimatprogrammet utarbetades år 2012. Framstegen i arbetet har ibland skett mer aktivt och ibland mer passivt. Beaktandet av klimat- och hållbarhetsfrågor i verksamheten under de senaste fem åren (2018–23) granskades utifrån de ämnesord (på finska) som förekommer i boksluten (tabell I och bild I).

År 2019 konstateras det i bokslutet att kommunen återgick till att vara en aktiv Hinku-kommun. Därefter börjar klimatfrågan synliggöras i allt högre grad också i boksluten. Det faktum att ordet förekommer i årsbokslutet betyder inte nödvändigtvis att konkreta åtgärder har vidtagits, men det ger ändå en indikation på om saken har beaktats på något sätt.

Hållbar utveckling syns i boksluten särskilt inom bildnings- och välfärdssektorn. Då staden anslöt sig till Kommunsektorns energieffektivitetsavtal (KETS) år 2020 aktiverades fastighetssidan på samma sätt som av det årliga anslaget på 200 000 euro för energieffektivitetsåtgärder som togs i bruk samma år (bild I).

Tabell I. Klimat- och hållbarhetsåtgärder som antecknats i boksluten

BOKSLUTSÅR	ÅTGÄRDER
2018	Inga betydande åtgärder.
2019	En återgång till att vara en aktiv Hinku-kommun.
2020	En Hinku-koordinator på deltid. Nytt energi- och klimatprogram. KETS-avtal. 200 000 euro för energieffektivitetsåtgärder. Hållbar utveckling är ett centralt tema på bildningssidan.
2021	Strategins mål om klimatneutralitet år 2035. Hinku-koordinatören blir hållbarhetskoordinator. Handlingsplanen för energi- och klimatprogrammet har utarbetats. 200 000 euro för energieffektivitetsåtgärder. Hållbarhetsprogram för bildningen.
2022	Strategins mål om klimatneutralitet år 2030. Anslag på 200 000 euro för energieffektivitetsåtgärder. Aktiva åtgärder för hållbar utveckling inom bildningen.

BOKSLUTSÅR	ÅTGÄRDER
2023	200 000 euro för energieffektivitetsåtgärder. Ny projektchef med ansvar för miljö- och energieffektivitetsprojekt. Hållbart ledarskap som ett tema på inom bildningen. En arbetsgrupp för hållbarhet har inrättats vid museet. Utarbetandet av ett hållbarhetsprogram har inletts.
Budget 2024-26	Hållbarhetskoordinatören övergår från avdelningen för stadsutveckling till sektorn för stadsmiljö.

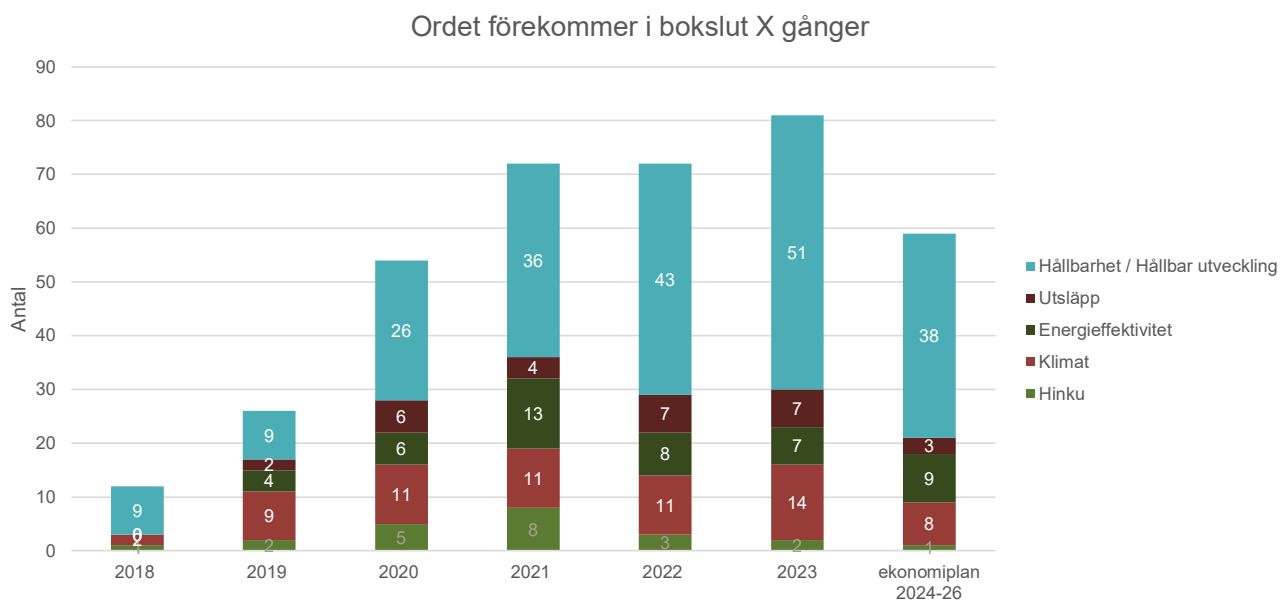

Bild 1. Förekomsten av ord som hänför sig till klimat- och hållbarhetsarbete i boksluten 2018-2023.

3. Utsläppsutvecklingen 1990–2023

Av bilderna 2 och 3 framgår att utsläppen har minskat stadigt. Av utsläppsutvecklingen kan man se en liten minskning av utsläppen till den del det gäller den ekonomiska nedgången (2008–09) och coronaåren (2020–21). Coronaåren minskade i synnerhet människors rörlighet på grund av distansarbete och andra begränsningar. År 2023 verkar utsläppen fortsätta att minska efter ett par jämnare år.

Utsläppen i hela kommunen uppgick 2023 till cirka 153 kt CO₂e¹. Vid rapporteringstidpunkten används preliminära uppgifter för 2023. Raseborgs stad har kommit ungefär halvvägs till Hinku-målet (en total utsläppsminskning på 44,5 % mellan 2007 och 23) nu då fem år återstår. Åren 2020–2023 har de totala utsläppen från Raseborg enligt Finlands miljöcentrals Hinku-beräkning minskat med 9,4 procent per invånare och jämfört med år 2007 med 41,4 procent per invånare. Man kan alltså konstatera att utvecklingen har fortsatt i rätt riktning under den tid då det nuvarande klimatprogrammet har varit i kraft.

Enligt Hinku-målet ska utsläppen år 2030 vara 2 tCO₂e/invånare (år 2023 var utsläppen 5,6 t CO₂e/invånare). För närvarande är det inte möjligt att på ett tillförlitligt sätt bedöma hur stadens eget mål om klimatneutralitet uppnås, eftersom det ännu inte finns jämförbara uppgifter om sänkor och utsläpp inom markanvändningssektorn.

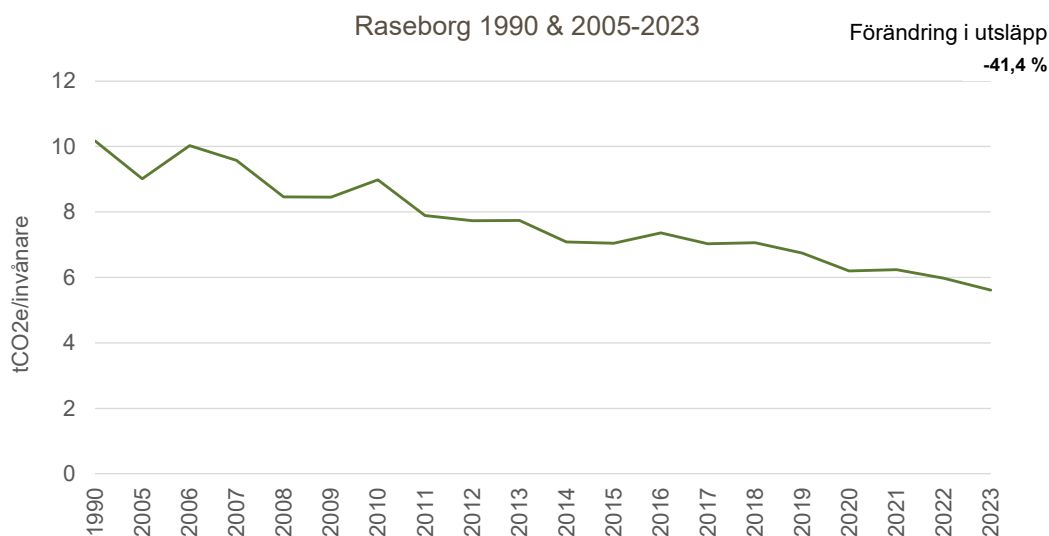

Bild 2. Utsläppsutvecklingen i Raseborg åren 1990–2023.
Förändring av utsläppen 2007–2023 var -41,4%.

¹ SYKE Kuntien KHK-päätös: <https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/>

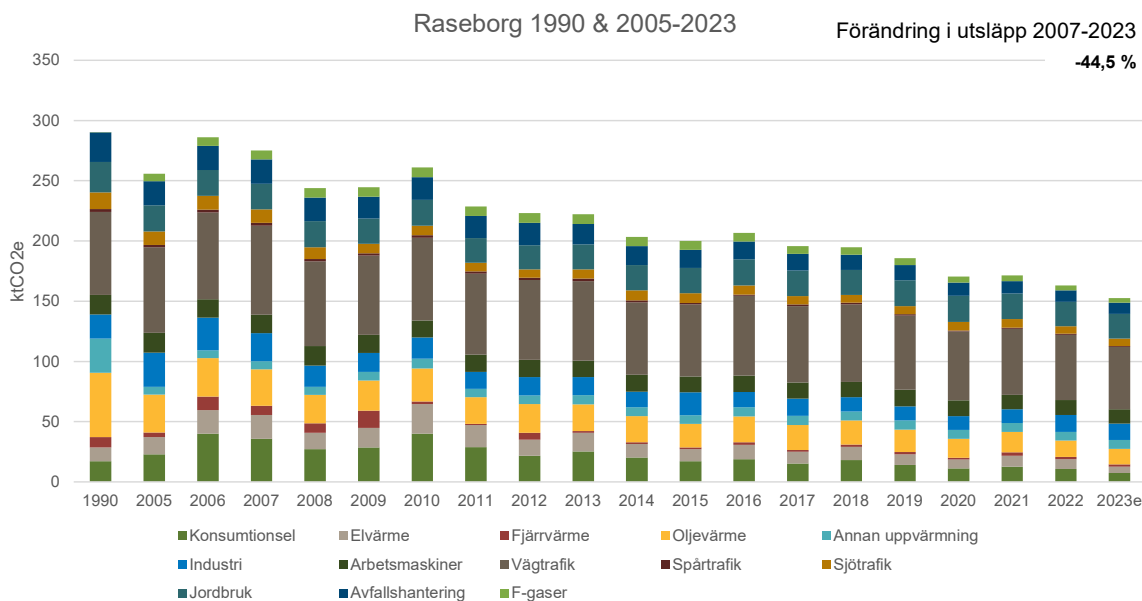

Bild 3. Utsläppsutvecklingen i Raseborg åren 1990–2023.
Förändring av utsläppen 2007–2023 var -41,4%.

I stadens egna verksamheter har man i huvudsak vidtagit så kallade ”lätta” åtgärder som direkt minskar utsläppen, såsom att avstå från fossil olja vid uppvärmning av fastigheter. Hälften av parkenhetens manuella arbetsmaskiner drivs redan med el. Även elbilar har provats, men man har inte fortsatt använda dem. För att eldrivna maskiner och anordningar ska kunna tas i bruk i större utsträckning bör man satsa på anvisningar och utbildning, eftersom verksamhetsprincipen för uppladdningsbara fordon och verktyg skiljer sig från verksamhetsprincipen för bränsleddrivna fordon och verktyg.

I fortsättningen bör man fästa större uppmärksamhet vid behövliga strukturella förändringar och attitydförändringar såväl inom organisationen som i beslutsfattandet och i människornas och företagets vardag. Var och en kan genom sina egna konsumtionsvanor, energianvändning och rörlighet påverka utsläppen, men alternativen ska vara tillgängliga. Som framgår av bild 4 utgör energisektorn, vägtransporterna och jordbruket de största enskilda utsläppskällorna. Inom energisektorn har det under de senaste åren skett en betydande rening, och till exempel när det gäller konsumtionsel kan man konstatera att Hinku-målet redan har uppnåtts. Däremot är utvecklingen långsam vad gäller vägtrafiken.

Utvecklingen av teknik och energiproduktion så att de blir mer utsläppsnåla samt effektiviseringen av energianvändningen minskar utsläppen i hela samhället. Utsläppen inom energisektorn har redan minskat betydligt i och med att andelen förnybara energikällor har ökat. Också staden har förbundit sig att skaffa endast förnybar el redan i flera års tid. Det är bra att produktionen av förnybar energi ökar, men samtidigt bör man sträva efter att energiproduktionen inte försämrar kolsänkorna. I och med att energisektorn rengörs kan det i fortsättningen vara motiverat att klart utvidga tyngdpunkten i kommunens klimatarbete från energieffektivitetsåtgärder till åtgärder som direkt minskar utsläppen samt till att stärka kolsänkorna.

Inom vägtrafiken krävs också många strukturella förändringar för att utsläppen från privatbilismen ska börja minska. Till exempel kommunens biltäthet (bilar/1 000 invånare) har ökat sedan 2010. Allt fler kommuninvånare kör alltså med egen bil. Minskningen av antalet bilar som registrerats i kommunen och

minskningen av antalet averkade körsträckor inverkar direkt på utsläppen från vägtrafiken. Bland annat kommunens geografiska omfattning, vanor och åldersstruktur ställer särskilda utmaningar på främjandet av utsläppssnål trafik. I Raseborg finns en egen intern kollektivtrafik och staden ligger i en korsning mellan två järnvägar, vilket skapar möjligheter att utveckla utsläppssnål trafik i kommunen och över kommungränserna.

Vattenskyddsarbetet inom jordbruket främjar också klimatarbetet, eftersom näringsbelastningen från land och floder försämrar vattnets förmåga att binda koldioxid och ökar utsläppen från botten. Det är mycket viktigt att fortsätta samarbetet med aktörer inom jord- och skogsbruket.

Raseborg 2023e

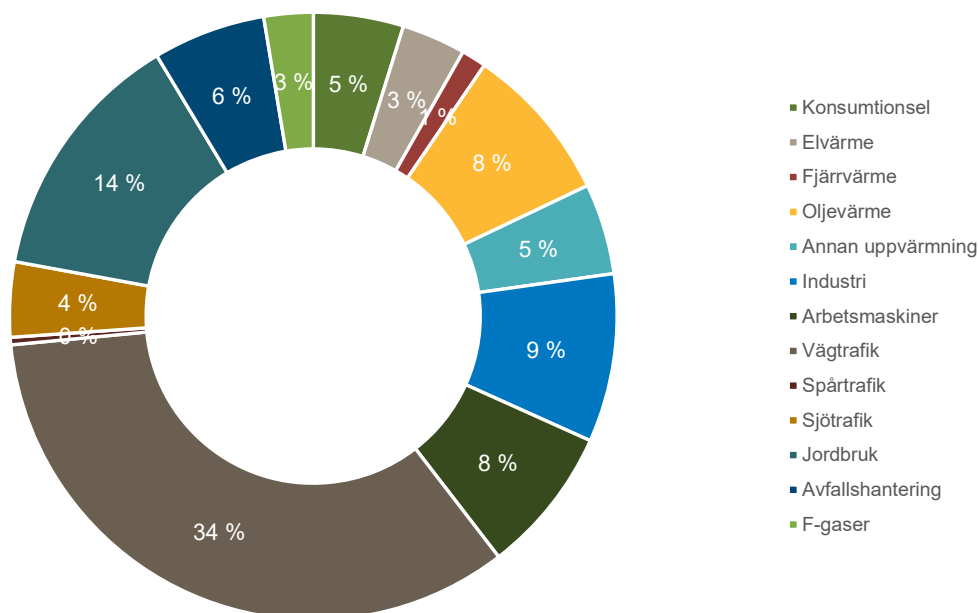

Bild 4. Utsläppsfördelningen i Raseborg 2023 enligt utsläppskälla.

3.1 Jämförelse med andra kommuner i västra Nyland

Utsläppen samt utsläppsutvecklingen ligger i kommunerna i västra Nyland på mycket liknande nivå. Raseborg ligger på plats fem när man jämför hur väl man i jämförelse med andra kommuner i västra Nyland uppnått det totala utsläppsmålet (bild 5). I tätén ligger Hangö där utsläppen har minskat med 50 procent. Vid en jämförelse av utsläppen per invånare, med beaktande av invånarantalet, placerar sig Raseborg på sjätte plats (bild 6).

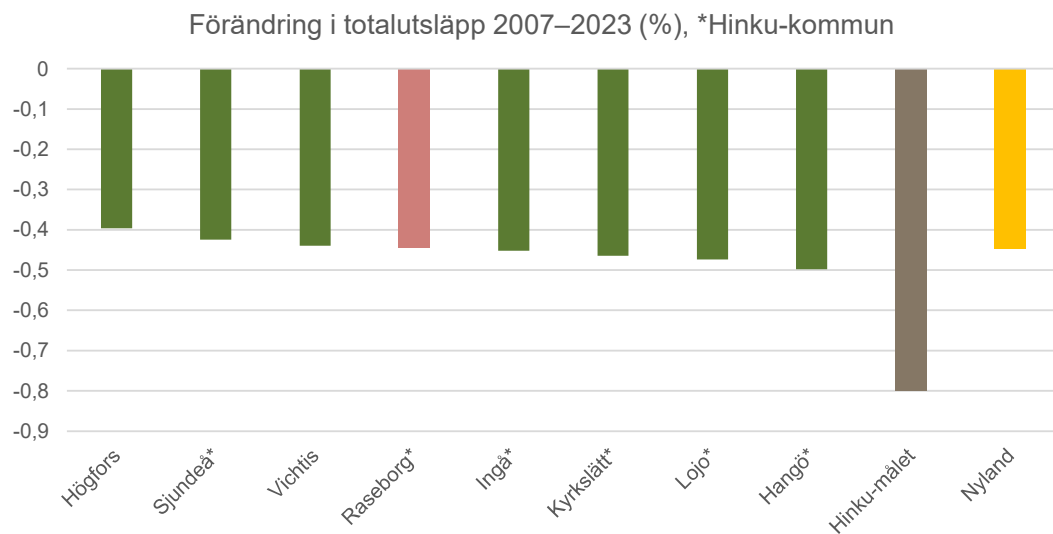

Bild 5. Förändring i de totala utsläppen åren 2007–2023 jämfört med andra kommuner i Västra Nyland.

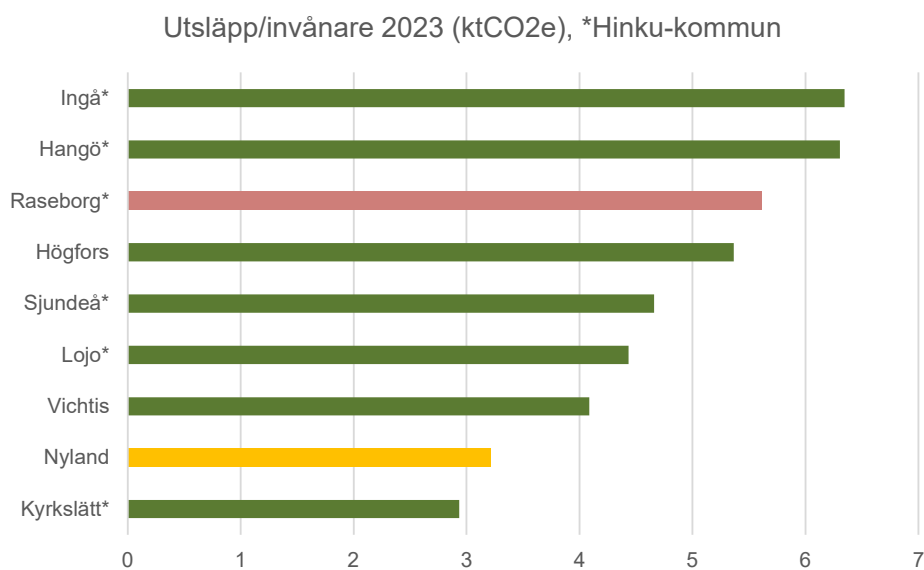

Bild 6. Kommunernas utsläpp per invånare 2023.

I alla kommuner utgör vägtrafiken den största enskilda utsläppskällan. I Högfors utgör fjärrvärmens andel fortfarande 20 procent av de totala utsläppen. I Ingå och Sjundeå accentueras jordbrukets andel. I Hangö är sjötrafiken, oljeuppvärmningen och industrin betydande utsläppskällor (bild 7). Högfors och Vichtis är inte Hinku-kommuner.

UTSLÄPPSKÄLLOR 2023

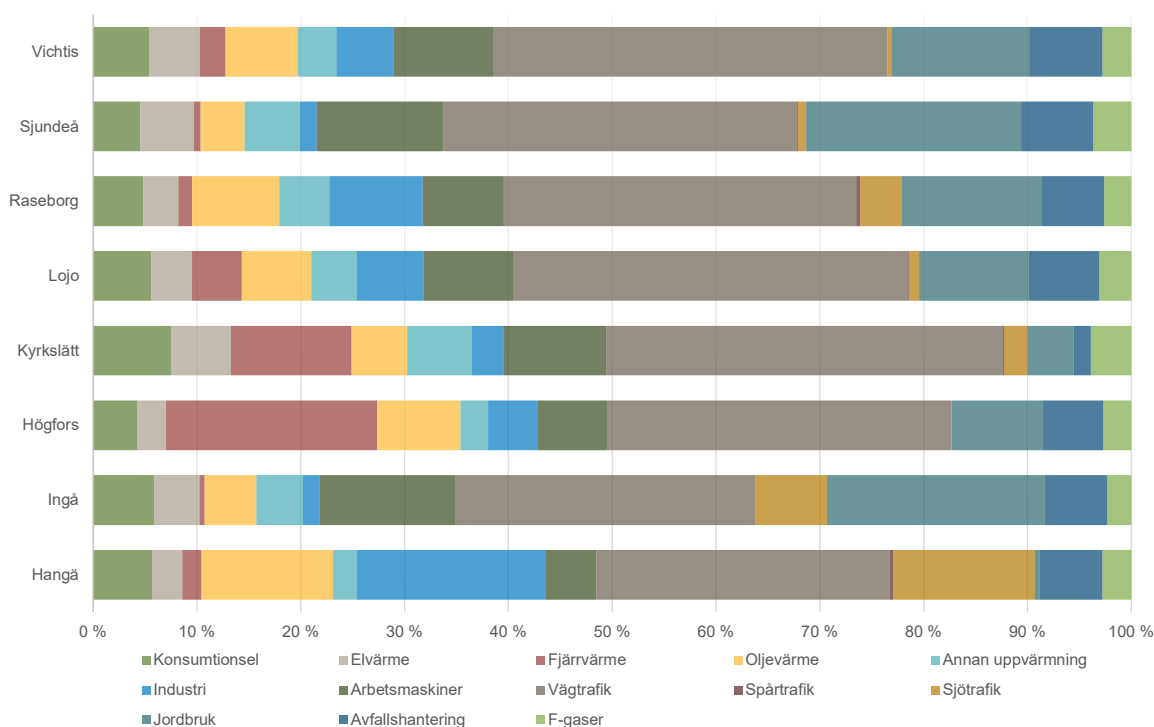

Bild 7. Utsläpp i kommunerna enligt utsläppskälla 2023.

3.2 Hinku-beräkning av utsläpp

De årliga utsläppen av växthusgaser från kommunerna i Finland minskar enligt Finlands miljöcentrals (SYKE) modell för regional beräkning (ALas). Hinku-beräkningen omfattar inte följande faktorer som kommunen inte just kan påverka:

- användningen av bränslen inom den industri som omfattas av utsläppshandeln
- den totala elförbrukningen inom industrin
- behandling av industriavfall
- utsläpp som orsakas av transittrafik med paketbilar, bussar och lastbilar.

Tack vare Hinku-beräkningsreglerna syns till exempel utsläppen från en motorväg som löper genom kommunen, en stålfabrik som ligger i kommunen eller ett oljeraffinaderi inte i kommunens totala utsläpp. I beräkningen ingår inte heller utsläpp inom markanvändningssektorn.

I Finlands miljöcentrals scenarioverktyg skulle utsläppsminskningen fram till 2030 enligt basscenariot² (dvs. den ändring som redan pågår) vara cirka 55 procent jämfört med nivån år 2007 (bild 8). Detta beskriver alltså en sådan nuvarande utveckling där inga klimatåtgärder vidtas. Tack vare de klimatåtgärder som vidtagits har den faktiska utsläppsminskningen i Raseborg varit större än i basscenariot. Klimatåtgärderna bör fortsätta så att samma utveckling kan fortsätta. Det krävs dock betydande ytterligare insatser för att uppnå Hinku-målet.

² Finlands miljöcentrals scenarioverktyg: <https://skenaario.hiilineutraalisuomi.fi/>

Det lönar sig också ekonomiskt att minska klimatutsläppen, eftersom till exempel Kuntarahoitus erbjuder förmånligare finansiering till kommuner som uppnår mer ambitiösa mål för utsläppsminskning än de mål som omfattas av basscenariot.³

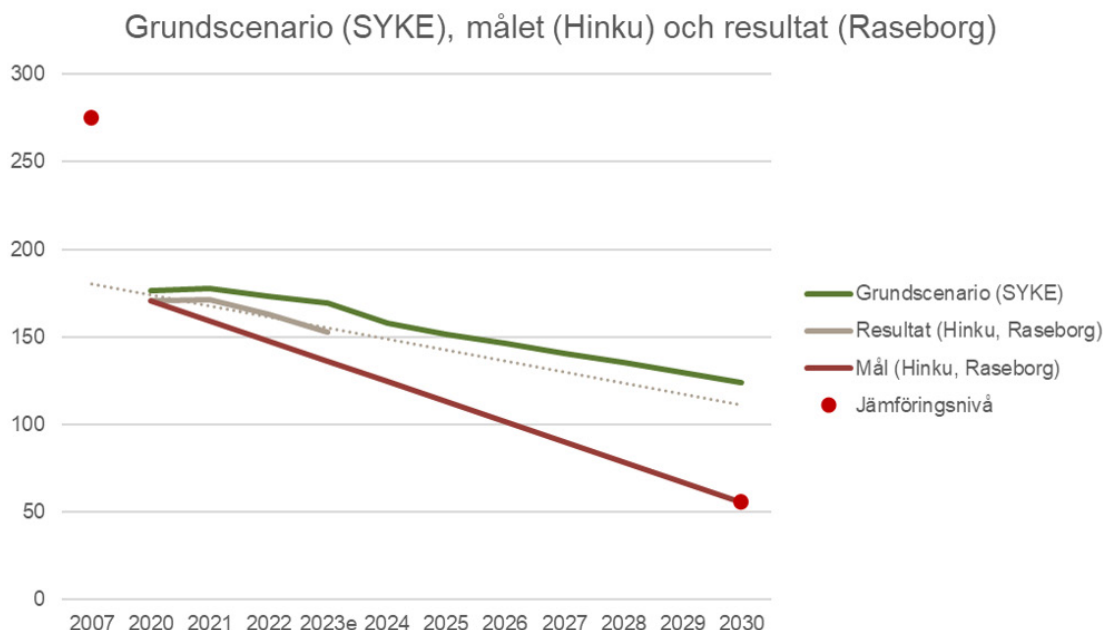

Bild 8. Basscenariot i fråga om utsläppsutvecklingen, Hinku-mål och utfall.

3.3 KETS-energibesparingsåtgärder

I kommunens klimatarbete har fokus lagts på energibesparing och energieffektivitetsåtgärder. I energieffektivitetsavtalet (anslutningsåret 2020) har Raseborg förbundit sig att minska energiförbrukningen med 4147 MWh/a före 2025. Enligt rapporten för 2023 har 29 procent av målet uppnåtts jämfört med 2019, dvs. den uppnådda KETS-energibesparingen är 1190 MWh (inbegriper också grundliga renoveringar såsom fönsterbyten o.d.). Det bör noteras att KETS-rapporteringen innehåller en kalkylerad energibesparing, inte faktisk förbrukning.

Under hela KETS-avtalets giltighetstid 2020–24 har det årligen funnits ett anslag på 200 000 euro för energieffektivitetsåtgärder. Med beaktande av inflationen bör anslaget för 2024 dock vara över 235 000 euro för att det ska motsvara anslaget för 2020.

Utredningen om servicenätet styr åtgärderna till sådana fastigheter som kommunen har för avsikt att behålla i sin ägo. Den totala energiförbrukningen har också påverkats i och med att omfattningen av

fastighetsportföljen har minskats genom försäljning och rivning av fastigheter. Dessutom har många andra åtgärder, såsom fönsterbyten och övergång till LED-belysning, bidragit till energiinbesparingar.

Av bild 9 framgår den faktiska energiförbrukningen, som 2018 var som lägst och som högst 2017. De första åtgärderna för att effektivisera energiförbrukningen har vidtagits 2020. I förbrukningsjämförelsen ingår 167 objekt som har konsumtion. Den totala energiförbrukningen har minskat sedan 2020.

³ Lån för hållbar utveckling, Kuntarahoitus. <https://www.kuntarahoitus.fi/vastuullisuus/kestava-rahoitus/kestavan-kehityksen-laina>

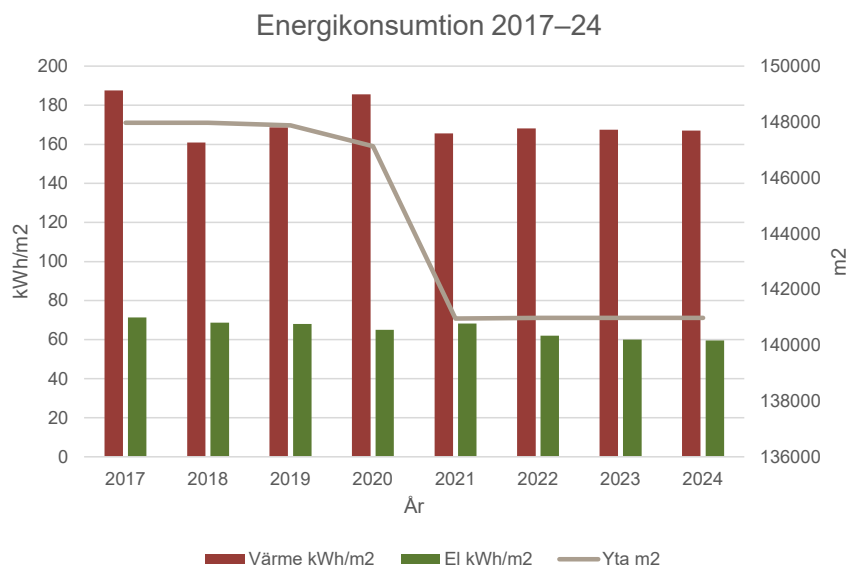

Bild 9. Värme- och elförbrukningen per yta åren 2017–24 och fastighetsmassans sammanlagda yta. Med är 167 objekt som har konsumtion. (Källa: Granlund Manager -fastighetsuppföljningssystem)

Eftersom den energi som använts i kommunens egen verksamhet redan i flera års tid har varit förnybar, har enbart energisparåtgärder inte längre någon nämnvärd inverkan på minskningen av fossila utsläpp på den organisationsnivån. Därför kan det vara motiverat att i fortsättningen satsa mer på åtgärder som direkt minskar utsläppen och på att öka produktionen av förnybar energi. Energisparåtgärderna bör dock fortsätta, eftersom de medför kostnadsbesparingar och stöder uppnåendet av nationella och internationella klimatmål.

3.4 Identifierade utmaningar i uppföljningen och främjandet av klimatarbetet

Uppgifter om utsläpp: En utmaning då det gäller uppföljningen av klimatarbetet är att Finlands miljöcentrals utsläppsuppgifter kommer med fördröjning. År 2024 finns endast utsläppsuppgifter tillgängliga för rapporteringen fram till 2022. Det är därför svårt att påvisa åtgärdernas effektivitet och direkta inverkan på den bredare utsläppsutvecklingen. Det är alltså inte heller möjligt att motivera arbetet med direkt synliga resultat.

Koldioxidneutralitet: Det är ännu inte möjligt att följa hur kommunens eget mål om klimatneutralitet framskrider, eftersom det inte finns heltäckande kalkyler för markanvändningssektorn och kolsänkorna och eftersom de tillgängliga uppgifterna inte är direkt jämförbara med andra utsläppskalkyler. Skogarna utgör kommunens viktigaste kolsänkor. Det rekommenderas att man börjar rapportera om skogsbeståndets årliga kolbalans och dess utveckling, även om det ännu inte går att jämföra utsläppen. I fortsättningen kan det vara bra att utreda också andra möjligheter att binda kol, t.ex. tekniska sänkor och användning av biokol. Utöver de förbrukningsbaserade utsläppen bör man fästa allt större uppmärksamhet vid de konsumtionsbaserade utsläppen. Tyngdpunkten bör dock ligga på att minska utsläppen och slopa fossila bränslen samt på att stärka kolsänkorna för att åstadkomma en effektiv klimatpåverkan.

Ansvar: De åtgärder som nämns i handlingsplanen har inte till alla delar genomförts på önskat sätt. Många framsteg har gjorts, men mycket har också förblivit bara tankar. Inom organisationen ser man ofta inte hur det egna arbetet anknyter till klimatarbetet, eftersom utgångspunkten för arbetet är någon annan än att bekämpa klimatförändringen eller minska utsläppen. Därför kan det också hända att många åtgärder som direkt eller indirekt främjar klimatarbetet inte rapporteras. Bristen på tydligt definierade mål och ansvarsområden bidrar till att göra det svårare att främja arbetet. När ansvarsområden inte har fastställts eller ansvariga personer inte har utsetts för olika åtgärder, upplevs ingen av dem som egna. Samtidigt har Energi- och klimatprogrammet lagt grunden för kommunens hållbarhetsarbete, vilket för sin del kan ha gjort målen oklara.

Budget: Arbetet med att minska utsläppen är åtskilt från budgeten och det har inte direkt anvisats några pengar för det. Effektivt klimatarbete kan inte vara åtskilt från annan verksamhet. Därför bör det vara möjligt att spåra den via budgeten. På så sätt kan man bättre bedöma också arbetets effekter i förhållande till kostnaderna. Utan medvetna val och investeringar kommer man inte att få till stånd någon synlig eller effektiv förändring. Klimatarbetet och minskningen av utsläppen bör integreras i allt agerande och i allt beslutsfattande.

4. Sammanfattning

Utsläppen minskar om man fattar beslut som minskar utsläppen. Innan man fattar beslut är det därför viktigt att man inom alla sektorer, utöver att man bedömer kostnaderna och andra konsekvenser, bedömer utsläppseffekterna av de egna valen. Om kommunen i sin egen verksamhet till exempel inte kan avstå från fossila bränslen, är det svårt att kräva att andra ska göra det. I och med reningen inom energisektorn bör tyngdpunkten i kommunens klimatarbete i fortsättningen flyttas från energi-effektivitetsåtgärder till åtgärder som direkt minskar utsläppen. Att synliggöra utsläppen, t.ex. genom kalkyler över koldioxidavtryck, bidrar också till att öka förståelsen för vilka klimatkonsekvenser den egna verksamheten har.

I Raseborg har man på strategisk nivå förstått betydelsen av klimatarbetet som en del av det långsiktiga hållbarhetsarbetet. I likhet med många andra kommuner har Raseborg ett mål för klimatneutralitet, och det första klimatprogrammet har utarbetats redan 2012. I Energi- och klimatprogrammet ger riktlinjer och i handlingsplanen fastställs närmare åtgärder. Genomförandet har dock delvis varit bristfälligt.

Det är viktigt att på alla nivåer i kommunen främja klimat- och hållbarhetsarbetet och att avsätta resurser som anknyter till genomförandet av det, så att hållbarhetsarbetet blir en integrerad del av den övriga verksamheten och inte en frivillig belastning (något som man gör om man hinner och orkar). Det behövs konkreta åtgärder på både lång och kort sikt samt nya metoder för att övervaka och utvärdera framstegen. Det är också viktigt att fastställa ansvar och utse ansvarspersoner så att var och en vet vad som förväntas av honom eller henne.

Inom bildnings- och välfärdssektorn är hållbar utveckling ett tema som genomsyrar verksamheten särskilt i skolorna, men det är inte nödvändigtvis direkt kopplat till klimatarbetet. Sektorn kan främja klimatarbetet bland annat genom utbildning, information och delaktighet. Skolor kan uppmuntras att till exempel delta i verksamheten Grön Flagg.

Inom sektorn för stadsmiljö möjliggör många verksamheter direkta utsläppsminskningar. På fastighets-sidan satsar man redan på att effektivisera energianvändningen ekonomiskt. Genomförandet av utsläppsminskningar i praktiken till exempel genom elektrifiering av arbetsmaskiner och fordon kräver ytterligare investeringar, utbildning samt förändrade tänkesätt och arbetssätt. Sektorn kan främja utsläppsminskningar direkt i sina egna verksamheter bland annat genom styrning av markanvändningen och byggandet, upphandling och upphandlingskriterier samt genom att informera företag och entreprenörer om stadens klimatmål. Dessutom kan åtgärderna i allt högre grad inriktas på att förbättra lokaleffektiviteten, främja den lätta trafiken och minska utsläppen från byggandet.

Inom sektorn för förvaltning och interna tjänster finns det många möjligheter att främja kommunens klimatarbete bl.a. genom att främja kommunikation, anställningsförmåner samt IT- och matanskaffningar och klimatbudgetering.

Inom sektorn för näringsliv och sysselsättning är rörlighet en central funktion som möjliggör utsläppsminskningar för kommuninvånarna. Kollektivtrafiken är ett alternativ som kommunen erbjuder invånarna och ett starkt budskap om den utveckling som kommunen vill främja. Kollektivtrafiken stöder också klimatarbetet inom turistbranschen.

Rekommendationer:

1. Vi utarbetar en klimatplan för 2025–2030. Den är en fortsättning på det nuvarande energi- och klimatprogrammet och den handlingsplan som hänför sig till det.
2. Klimatarbetet integreras i budgetarbetet. Vi tar i bruk en årlig uppdaterad klimatbudget som synliggör klimatinvesteringar och effektiviserar arbetets planering och genomförande.
3. Inom ramen för projekt och inom annan verksamhet, och på organisationsnivå tar vi i bruk och utvecklar beräkning av koldioxidavtryck. Klimatperspektivet integreras starkt i beslutsfattandet.
4. Arbetet för anpassning till klimatförändringen inleds och riskerna kartläggs.
5. Kommunikationen, delaktigheten och styrmedlen i anslutning till klimatarbetet utvecklas och dialogen med kommuninvånarna och företagen utvecklas.

**Kommunen erbjuder sina invånare
mer hållbara alternativ som ska
vara billiga, lätta och/eller lockande.**

BILAGA I

Sammandrag av åtgärder. Urval ur verksamhetsberättelserna för 2022 och 2023–24.

KLIMATSMART MARKANVÄNDNING OCH BYGGANDE

I. Hantering av dagvatten vid planering av markanvändningen

HAR SLUTFÖRTS Inom projektet RaaseHule utarbetades ett dagvattenprogram och en dagvattenvision. Den förvaltningsövergripande arbetsgruppen för dagvatten fortsätter arbetet i 2025.

2022

Västra Nylands vatten och miljö rf (LUVY) har med finansiering av staden samt NTM-centralen genomfört dagvatten-konstruktioner (2 st.) i Horsbäck–Dragsviksfjärden.

En kartläggning av läget tillsammans med olika avdelningar inom tekniska sektorn samt Raseborgs Vatten och Sydspetsens miljöhälsa, 22.8.2022. Rollerna i hanteringen av dagvatten har förtydligats inför uppdateringen av förvaltningsstadgan, 2.9.2022.

Finansiering för utveckling av dagvattenhanteringen har sökts hos NTM-centralen för åren 2023–2025. Som en del av projektet utarbetas ett dagvattenprogram.

2023–24

Projektet RaaseHule inleddes. I och med projektet ordnas bl.a. workshoppar och utarbetas för staden ett dagvattenprogram som blir klart sommaren 2024.

Man sökte men fick inte finansiering för att utveckla systemet för dagvatten och avloppsvatten vid pilotprojekt.

2. Klimatmål i planläggningen

UNDER ARBETE Försök med verktyg för bedömning av klimatpåverkan. Strävan har varit att främja beaktandet av stadsgrönt som en del av planeringen av markanvändningen. Utarbetandet av generalplanen har inletts, vilket torde bidra till att skapa enhetliga riktlinjer också ur klimatsynpunkt.

2022

Verktyg för klimatkonsekvensbedömning har testats.

Planläggningen deltar i Sykes utvecklings-arbete för att förbättra beaktandet av urbana grönområden som en del av planeringen av markanvändningen.

2023–24

För generalplanen görs en grönområdesutredning.

Diplomarbete om klimatverktygen inom planläggningen, 2024.

3. Klimathållbarhet i markanvändning och byggande

UNDER ARBETE Jord - och rivningsmassor har återanvänts inom ramen för byggprojekt. Projektens energiförbrukning har inte övervakats. Beräkning av byggnaders koldioxidavtryck har testats. Klimatförändringen har beaktats i anvisningarna för planering av byggande.

2022

Jordmassor har kunnat återanvändas bl.a. i Läppkorsningen. Rivningsmassor, såsom betong, har kunnat återanvändas i konstruktioner på deponeringsområden.

2023-24

Vad gäller parkunderhållet har man lagt till ängar och använt vass som täckmaterial.

Av parkunderhållets manuella arbetsmaskiner är redan cirka 50 procent eldrivna.

Avstjälningsplatsen vid Baggövägen har uppdaterats. Nytt utrymme reserverat för mellanlagring av återanvändbara rivningsmassor.

Den gamla konstgräsplanen vid Centrumplan flyttades till Karis för att användas där.

SNABB OCH RÄTTVIS ENERGIOMSTÄLLNING

4. Energieffektivitet i markanvändning och byggande

UNDER ARBETE Målet för energisparandet inom ramen för KETS fram till 2025 är 4 147 MWh. År 2023 uppnåddes 29 procent.

2022

Energieffektivitetsåtgärder år 2022:

- Kök: Ekenäs högstadieskola, Snappertuna skola.
- Belysning: EHS, Hakarinteen koulu.
- Solpaneler: Verksamhetscentret Askers

Raseborgs Vatten: Solpaneler vid Skeppsholmens reningsverk

Hysesbostäder (Fab Karis): sänkt inomhustemperatur, LED-belysning, styrsystem för elektriska bastur, tryckreduceringsventiler för vattenledningar m.m.

2023

Energieffektivitetsanslag 2023:

- LED-belysning i Pojo bibliotek
- Solpaneler, Raseborgsvägen 5, 40kWp
- Automatisering av styrningen av värmen och luftkonditioneringen vid Ekenäs ungdomsgård
- Utbyte av luftkonditioneringsapparaten i Kiilan koulu

Raseborgs Vatten:

Solpaneler vid Karis-Pojo och nya kompressorer till Skeppsholmens reningsverk.

I och med grundrenoveringen förbättrades energieffektiviteten bl.a. genom att fönstren förnyades och lamporna byttes ut mot LED-lampor.

4. Energieffektivitet i markanvändning och byggande

2024

Energieffektivitetsanslag 2024:

- Ekenäs bibliotek, ventilation
- Ekenäs Ungdomsgården, värmeåtervinning

Andra åtgärder: Höjdens skola solpaneler 50 kWp, Bromarf skola nya fönster, Grabbegården ventilation, led-belysning (Hakarinteen koulu, Billnäs skola, KSH gymnastiksalen, Höijersgården).

Raseborgs Vatten 2024: Direkt eluppvärmning byttes ut mot en luftvärme-pump vid Landsbro vattentäkt.

2025 planerad

Energieffektivitetsanslag 2025:

- Ekenäsgårdens ventilationsanering
- Solpaneler till Hakarinteen koulu

5. Lösningar för förnybar energi

UNDER ARBETE Antalet oljeuppvärmda fastigheter har minskat med 61 procent (18 st. -- > 7 +2 st.). Fastigheterna har överförts till fjärrvärme, förutom en som har överförts till jordvärme.

Staden har minskat sin fastighetsportfölj genom att sälja 20 byggnader och två aktielägenheter och riva 7 byggnader 2020–24. Årsproduktionen i solparken uppgår till ca 1000 MWh/år. 25 % av solparkens produktion är direktkopplad till stadens Ekåsen-områdets fastigheter. Krav på 100% förnybar energi i elavtal från och med 2019.

2022

Byte av oljeuppvärmning mot fjärrvärme:

Bromarv skola, Höjdens skola (Tenala), Solglinten och Skicknäs daghem (Tenala). Upphandlingen av nytt värmesystem till pensionärsbostäderna i Svartå avbröts. En del av de oljeuppvärmda fastigheterna, såsom de ovan nämnda bostäderna i Svartå, övergick i hyresbolagets (Fab Karis) besittning.

Raseborgs Energi har lämnat in ett planläggningsinitiativ 4.8.2022 för utvidgande av solparksområdet. Stadsstyrelsen öppnade en ändring av detaljplanen, stadsstyrelsen 3.10.2022 § 363.

Raseborgs Energi gavs fullmakt att utvidga vindkraftsinvesteringarna, stadsstyrelsen 28.II.2022 § 436.

Solparkens årliga produktion ca 1 GWh.

2023

Det finns 7 stycken oljeuppvärmda fastigheter kvar. Dessutom finns det reservkapacitet för oljeuppvärmning i två fastigheter. År 2022 utbyte av oljeuppvärmning mot fjärrvärme: Bromarv skola, Höjdens skola (Tenala), Solglinten och Skicknäs daghem (Tenala).

Den totala produktionen i solparken var drygt 1 000 MWh år 2023.

5. Lösningar för förnybar energi

Från och med 2025 framåt förutsätter staden vid upphandling av elavtal 100 procent förnybar el.

2024

Raseborgs Vatten 2024: Oljepannan vid Karis-Pojo avloppsreningsverk ersattes med en luft-vattenvärmepump.

2024 solparkens årliga produktion 956 MWh.

Under 2024 producerades genom vindkraftsandelar sammanlagt 28 860 MWh vindkraft.

Biokraft producerades 6020 MWh.

6. Främjande av energiparande i staden

UNDER ARBETE Två nya invånarmöten år 2022. Kampanjen Snäppet svalare 2022–23, då man sänkte värmen i fastigheterna till 21 grader. Helheten Boende och energi har utarbetats för webbsidorna.

2022

På webbplatsen har underrubriken Boende och energi skapats under Hållbara Raseborg och senare kommer infosidor i anslutning till energikrisen att tilläggas.

Kommunikationen om energiparande effektiviseras som en del av den nationella kampanjen Snäppet svalare under uppvärmningsperioden 2022–2023.

Invånartillställningar om energikrisen ordnades tillsammans med Raseborgs Energi 7.12.2022 och 15.12.2022.

Punktinsatser under uppvärmningsperioden 2022–2023:

- Temperaturen i eluppvärmda fastigheter sänktes till 21 grader.
- Gatubelysningen dämpades på lämpliga platser.

2023–24

Rådgivning och invånarmöten om energiparande ordnades hösten 2022 och våren 2023 på grund av att energikrisen var aktuell.

SMARTA, SÄKRA OCH UTSLÄPPSFRIA FÄRDSÄTT

7. Utveckling av gång- och cykeltrafiken

UNDER ARBETE Trafikleder för lätt trafik över 60 km. Åtgärder inom Programmet för främjande av cykling har genomförts 2022–25, bl.a. trafikledsnätet, cykelparkeringen och de streckade linjerna har utvecklats. Arbetscykel-förmån har tagits i bruk. Stadscyklar i bruk under sommaren.

2022

Komplettering av trafikleder under året: underfarten i Horsbäck, Dragsviksfjärden–Ekåsen.

7. Utveckling av gång- och cykeltrafiken

Projektplan och ansökan om understöd har gjorts för gång- och cykellederna längs byvägen i Billnäs. Genomförande år 2023 i samarbete med NTM-centralen.

Antalet stadscyklar åren 2022–2024 uppgår till 30 st.

Arc Gate-laddningsstationer för elcyklar (3 st.) har installerats. Lansering våren 2023.

Invånarkommunikation under cykelveckan i maj. Aktiv marknadsföring av bl.a. cykelrutten South by Cycle.

I 511 resor med hyrcyklarna mellan maj och augusti.

Antalet cyklade kilometer 2023 med stadscyklar 2492 km.

2023

Man ansökte om statsunderstöd för utveckling av cykelparkeringar och vägmärken vid cykelrutterna. Genomförande 2024.

Byvägen i Billnäs är färdig.

Cykelförmån infördes i staden 5/2023. Förmånen utnyttjades av 57 anställda 2023.

Stadscyklar hyrdes sammanlagt 710 gånger under tiden 4–10/2023.

Totalt 303 användare.

Antalet cyklade kilometer med stadscyklar 2 520 km.

2024

Antalet cyklande kilometer med stadscyklar 3163 km.

Sammanlagt 17 nya cykelparkeringsplatser.

Cykelförmånen utnyttjades av 43 anställda 2024.

8. Utveckling av kollektivtrafiken

UNDER ARBETE Utvecklingen av kollektivtrafiken har gjorts utifrån en mer heltäckande modell för servicenivån. Invånarnas användning av spårtrafik stöds genom pendlingsförmånen.

2022

I fråga om utvecklingen av kollektivtrafiken godkändes den mera omfattande servicenivåmodellen (stds 1.4.2022 §144). Biljettsystemleverantören har valts (stds 7.II.2022 § 428.) Biljettpiserna har fastställts.

År 2022 kompletterande sommartrafik, inkl. turer Fiskars–Billnäs–Svartå på lördagar. Det är möjligt att ta cykeln med på bussen. Epassi-arbetsreseförmånen har tagits i bruk igen.

Staden fungerar som målområde i projektet *Smart Countryside Mobility (SCM)* vid yrkeshögskolorna Metropolia och Laurea. Via projektet får invånarna vara med och skapa visioner för stadens trafiktjänster.

Antalet biljetter i den interna trafiken år 2022 var 49 796 st.

Epassi-arbetsresebiljetten användes sammanlagt 627 gånger.

8. Utveckling av kollektivtrafiken

2023

Det nya biljettsystemet (Waltti) används. Kollektivtrafiken har fått namnet BOSSE.

Epassi-stödet för arbetsresor fortsätter i riktning mot Helsingfors, Åbo och Hangö.

Intressebevakningen för kustbanan fortsätter (kustbanearbetsgruppen). Direkt-tåget till Hangö började trafikera 2024.

En plan för den fortsatta utvecklingen av den anropsstyrda trafiken utarbetats inom projektet *Smart Countryside Mobility*.

2024

Antal biljetter i den interna Bosse-trafiken: 84 831 kpl

9. Utsläppsnål trafik

UNDER ARBETE Elbilar har använts inom staden, men man har slopat största delen av dem.

2022

Vinterunderhållet har konkurrensutsatts, kriterierna måste sänkas (t.ex. maskinernas ålder och energiförbrukning). Utbudet i denna maskinkategori är för närvarande inte tillräckligt.

Kriterierna för underhållsmaskiner och handverktyg kommer att förbättras allteftersom de byts ut.

Cirka 30 fordon överfördes till välfärdsområdet.

På grund av de höga kostnaderna och den låga användningen avskaffades två helt eldrivna bilar. Den största användargruppen för bilarna var anställda inom social- och hälsovården.

Stadskansliets elbil har varit ur bruk på grund av batteriet.

2023

Inga nya elbilar har anskaffats.

Stadens egen bensinförbrukning minskade betydligt jämfört med tidigare år eftersom ca 30 fordon överfördes till välfärdsområdet.

2024

Ansökan om AKKE-finansiering för utredningen om utsläppsnåla resekedjor. Finansiering beviljades inte.

9 nya laddningsstationer byggdes för elbilar på olika håll i staden.

En grupp för samåkning har skapats på intranätet.

KOLDIOXIDNEUTRAL CIRKULÄR EKONOMI SAMT HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

10. Främjande av återvinning och sortering

UNDER ARBETE Anvisningarna har utarbetats för att förbättra möbelcirkuleringen inom staden och för att minska avfallet. De anställda har uppmuntrats att använda återvinningspunkten på intranätet. Avfallssortering har främjats. Antalet sorteringskärl har utökats. Främjandet av sortering på stadens fastigheter inleddes 2025.

2022

Nya djupinsamlingskärl har installerats i Langansböle och Solbacka samt vid Grabbegården och Raseborgsvägen 5.

Ungdomsfullmäktige lämnade in en motion för ökning av möjligheterna att sortera skräp och för mera undervisning i återvinning. Svaret godkändes av stadsstyrelsen 31.10.2022 § 407. Fortsatta åtgärder år 2023.

2023–24

YLE:s kampanj En miljon soppsäsar genomfördes i skolor och i sociala medier 2023 och 2024.

Återvinningskärl har placerats i Stallörsparken. Utvidgas till andra områden enligt erfarenheterna.

Vid evenemang, utställningar och utställningar vid biblioteken har återvinnings temat ingått.

11. Hållbar utveckling inom näringslivet

UNDER ARBETE Inom turisttjänsterna har man utarbetat en åtgärdsplan för klimatarbetet.

2022

Ett informationspaket för företag har lagts till som en del av webbplatsen.

Det beslöts att inga Novagodrivna projekt inleds under den tid som Novagos avtal upplöses och Novago omorganiseras.

Handlingsplanen för turisttjänster 2023–2025 har uppgjorts och ett av de viktigaste temana i den är hållbar utveckling.

2023–24

Man har ansökt om ERUF-finansiering för att tillsammans med grannkommunerna stödja den gröna omställningen inom näringslivet. Man fick inte finansiering.

Turisttjänsterna ingår i deklarationen Glasgow Declaration med hjälp av vilken man påskyndar klimatarbetet inom turistbranschen. Åtgärdsprogrammet utarbetades våren 2024.

Arbete utfördes också inom projektet Carbon Neutral 2.0.

12. Klimat- och miljöarbete inom fostran

UNDER ARBETE Skolorna har deltagit i olika kampanjer. I kommunen finns en skola och ett daghem som deltar i Grön Flagg. Samarbete med kosthåll och småbarnspedagogik börjats inom matfostran 2025.

2022

I en del av skolorna uppmärksammades bl.a. cykelveckan och energisparveckan. Avsikten är att staden stöder skolornas egen aktivitet och lika möjligheter att delta. Koordinatörn har informerat om olika stödmaterial och hjälpt enskilda skolor att planera verksamheten.

Koordinatörn har inte träffat rektorer eller daghemsföreståndare alla tillsammans.

2023–24

Det har funnits samarbete och rådgivning med enskilda skolor bl.a. med skolbarnens hållbarhetsgrupper och ungdomsfullmäktige.

För första gången har man i budgeten antecknat bindande riktlinjer för främjande av hållbar utveckling i skolorna. Som mätare ska varje skola genomföra minst ett ämne/en projekthelhet som hänför sig till hållbar utveckling 2024.

Koordinatörn har träffat alla rektorer och daghemsföreståndare.

13. Hållbart kosthåll som helhet

UNDER ARBETE Den totala mängden matsvinn utgjorde år 2023 och 2024 ca 12 procent av matportionerna (2022: 14 procent). Målet är 10 procent. Tillsammans med kosthållstjänsterna och småbarnspedagogiken har man inlett samarbete om matfostran 2024.

2022

Matsvinnet i stadens skolor mäts. År 2022 bidrog coronan fortfarande till att antalet matgäster varierade i förhållande till beräkningarna.

Matrådsmöten hålls med elever och personal.

2023–24

År 2023 färdigställdes en köksrenovering vid Ekenäs högstadieskola med fokus på bland annat energieffektivitet.

I många kök har luftkonditioneringen förbättrats och spillvärme används.

Vid upphandlingarna har man fäst uppmärksamhet vid transportresorna.

För att förebygga matsvinn har kökspersonalen uppmuntrats att noggrannare uppskatta de mängder mat som ska tillredas.

**14. Delningsekonomi
i stadens
verksamhet**

HAR INTE INLETTS

2022

Till staden inkom ett invånarinitiativ om skidutlåning. I enlighet med behandlingen frigörs tills vidare inga tilläggsresurser för utlåningen. Staden utreder dock möjligheterna till sam användning och delningsekonomi i stadens verksamhet (stadsstyrelsen 17.10.2022 § 390).

Situationen med varuutlåningen har diskuterats med bibliotekstjänsterna. Fortsatt utveckling i enlighet med efterfrågan på tjänster.

2023–24

Ingen betydande verksamhet 2023–24.

STÄRKANDE AV KOLSÄNKOR OCH UTSLÄPPSKOMPENSERING

**15. Stärkande och
upprätthållan
de av kvaliteten på
grönområdena**

UNDER ARBETE Talkon för bekämpning av främmande arter har ordnats. Främjande av betesgång, ängar och den biologiska mångfalden.

2022

Betesområde i Västerby sommaren 2022. Betesområde förbereds på Gåsören.

Raseborgs stads strategi för bekämpning av främmande arter har utarbetats. Avsikten med strategin är att anpassa sig till de förändringar som klimatförändringen för med sig i fråga om skötseln av grönområden och skogar.

Information om främmande arter har delats ut vid aktuella tidpunkter.

Ängsområdena har utvidgats och nya ängar har anlagts, t.ex. Rödmossen i Karis.

Skog planteras på impedimentmark på alla tillämpliga områden.

Under året har tre kompensationsföretag tagit kontakt och man har bekantat sig med deras verksamhet. Det är inte tjänligt att utarrendera stadens mark åt dessa tjänster om samma impedimentmarker kan planteras av staden själv. Impediment-markerna kan utnyttjas om staden själv vill kompensera förlusten av kolsänkor i markanvändningen på något annat område.

2023–24

Nya ängar, bl.a. längs rutten Knipnäs-Estholmen. Infoskyltar vid ängar.

Som samarbetspartner inom projektet Ketosirkka har man bland annat ordnat talkon som gäller främmande arter.

Gåsörens betesområde tas i bruk under sommaren.

Utarbetande av programmet Lumo år 2024.

Återställningsåtgärder enligt medborgarbudgeteringen genomförs 2024. I anslutning till detta ordnas kampanjen Vildare Raseborg sommaren 2024.

**16. Dämpning och
anpassning inom
skogsvården**

UNDER ARBETE Beräkningen av kolsänkor ska göras utifrån den nya skogsvårdsplanen.

2022

Skogsplanen i upphandlingsskedet, blir klar hösten 2023.

Försök med olika skötselmetoder samt samarbete med yrkeshögskolan Novia i fråga om klimatvänlig skogsvård.

Invånarinitiativet om att förbjuda kalhuggning inom stadens skogsskötsel besvarades (stadsstyrelsen 7/2022 § 182). Kalhuggning förbjuds inte, kontinuerlig beståndsvård används på tillämpliga områden.

Under året inkom ytterligare två initiativ om skogsvård. Initiativen har besvarats: 1) RBG/II51/00.05.00/2022, 2) RBG/II02/00.05.01/2022.

2023–24

I skogsvårdsstrategin presenteras natur- och klimatvänliga åtgärder inom skogsbruket.

Skogsvårdsplanen blir klar 2024. En kartläggning av hotade arter har fått av skogsgruppen vid Luontoliitto.

Försök med olika uppfödningmetoder pågår.

Bekämpningen av barkborrar har fortsatt för att minimera skadorna.

**17. Effektivisering
av vattenvården**

UNDER ARBETE Projektet Raseborgs å har främjat vattenskyddet och dessutom samarbetet med organisationer

2022

Finansiering av staden för fortsättningen av projektet Raseborgs å har reserverats för åren 2024–2026.

Genom samarbetet med LUVY har en restaureringsplan för Dragsviksfjärden erhållits.

För år 2023 har 30 000 euro reserverats för åtgärder inom ramen för vattenvisjonen samt preliminärt 30 000 per år under perioden 2024–2028. (Stadsstyrelsen 15.8.2022 §276)

En anvisning om vatten från byggarbetsplatser har utarbetats för staden och anvisningen ska minska den belastning som byggarbetsplatsen medför på grundvatten, vattendrag och annan natur.

Projektet Laxfiskarna till Karisån 2030 fortsätter (fiskvägarna i Svartån).

2023–24

Projektet Raseborgs å fortsätter.

Projektet Laxfiskarna till Karisån fortsätter.

**17. Effektivisering
av vattenvården**

Vattenvårdsåtgärderna innefattar bland annat sopptalkon, våtmarksplanering, betesgång vid kusten, avlägsnande av främmande arter, istandsättning. Samarbete med organisationer. Extern finansiering utnyttjas flitigt.

ÖVRIGA ÅTGÄRDER

**18. Kommunikations-
paket för hållbar
utveckling**

HAR FÄRDIGSTÄLLTS Helheten för hållbar utveckling finns på stadens webbplats. Uppdateras enligt behov.

2022

Sidan Hållbara Raseborg skapades på webbplatsen. På sidan finns också en separat responslåda vars meddelanden styrs till hållbarhetskoordinatör. Stöd-paketet för intran sammanställdes.

Kommunikationsåtgärder för invånarna bl.a. i fråga om kampanjerna cykelveckan och Snäppet svalare. Facebook och webbplatsen har använts flitigt, den lokala pressen har varit intresserad av arbetet.

Årets miljöpris heter i fortsättningen Årets hållbarhetspris.

2023-24

Hållbar utveckling har diskuterats mångsidigt vid bibliotekens evenemang och presentationsteman 2023.

Stadens arbete för hållbar utveckling har presenterats bland annat vid yrkeshögskolan Novia och Byaforum 2023.

Enskild respons och enskilda frågor har kommit in då och då.

